

MENKİBELER EKSENİNDE BİR ZÂHİR - BÂTIN YOLCUSU YUNUS EMRE

DOÇ. DR. MAHMUT ULU

(Bu çalışma daha önce vefatının 700. yılında “Bizim Yunus Sempozyumu”nda (26-28 Mayıs 2021) bildiri olarak sunulmuş ve aynı yıl Akşaray Üniversitesi Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi yayını tarafından yayınlanmıştır.)

ÖZET

Ünü, Anadolu sınırlarını aşan Yunus Emre hakkında bilinenler, oldukça sınırlıdır. Birkaç kaynağın naklettiği genel malumat dışında onunla ilgili neredeyse bilgi yoktur. Hakkında bilinenler daha çok menâkıbnâmelerde geçen anlatılar ve kendi şiirlerinden elde edilen bilgilerden ibarettir. Eserlerinden medresede okuduğu ve iyi bir eğitim aldığı anlaşılan Yunus Emre’nin, nereli olduğu ve kabrinin nerede olduğu hususu, üzerinde en çok durulan konuların başında gelmektedir. Türkiye’de, Yunus Emre’ye izafe edilen onu aşkın kabir veya makam bulunması onun, toplumun büyük çoğunluğunun sevgisini kazandığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Tapduk Emre dergâhında sülûk yolculuğunu tamamladıktan sonra irşad faaliyetleri için çeşitli bölge ve şehirlere yolculuk yapan Yunus Emre’nin üç türlü yolculuğundan bahsedilmiştir. Bunların ilki “Lâmekân’a Gidişleri”, ikincisi “Teferrüçleri”, üçüncüsü ise “İrşad Faaliyetleri”dir. Dolayısıyla onun hayatı bir bakıma zâhirden bâtına bir yol hikâyesidir, denilebilir. Bu tebliğde, Yunus Emre’nin zâhiren *Hacı Bektâş-i Velî* dergâhına, zahîre almaya gitmesiyle başlayan, *Tapduk Emre* dergâhında kemâle erme süreciyle tamamlanan hayatı, kaynaklarda yer alan menkıbeler

temelinde ele alınmıştır. Öncelikle Yunus Emre’nin tarihî yönüne temas edilmiştir. Daha sonra menkıbevî anlatılarda yer alan hayat hikâyesi yine menkıbe anlatım usûlüne uygun olarak sunulmuş ve anlatılarla ilgili değerlendirme yapılmıştır.

GİRİŞ

Menkıbelerle sarmalanan hayatının zâhir boyutuna bakıldığı zaman görülecektir ki Yunus Emre, insan-ı kâmil olma yolunda sülûk denilen manevî yolculuğu yaşamış gerçek bir kişiliktir. Onun, eserlerinde yaşadığı dönemi didaktik bir dille anlatmasının yanında aşk, muhabbet, mücâhede, sabır ve kanaat gibi bâtınî halleri, tasavvufî bir lisanla aktarmış olması bunun göstergesidir. Ancak, onu günümüze taşıyan asıl unsur ne eserleri ne eserlerinde işlediği konular ne de tarihî şahsiyetidir. Şüphesiz eserlerinin ve eserlerinde işlediği konuların bunda etkisi vardır. Açıktır ki meseleye ilmî zaviyeden bakan küçük bir kesim dışında toplumun kâhîr ekserisi onu, şifâhî kültür ve menkıbevî anlatılarla bilmektedir. Nitekim onun en bilinen yanı, asırlara sığmayan varoluşu ve sadırlara, silinmez bir yazıyla nakşettiği muhabbet mirasıdır.

Tarihî Hayatı

Yunus Emre hakkında bilinenler, oldukça sınırlıdır. Birkaç kaynağın naklettiği genel malumat dışında onunla ilgili neredeyse hiç bilgi yoktur. Hakkında bilinenler daha çok menâkıbnâmelerde geçen anlatılar ve kendi şiirlerinden elde edilen bilgilerden ibarettir. Yunus Emre’nin hayatıyla ilgili belki de en net bilgiler kaç yıl yaşadığı ve ölüm tarihidir. Kaynakların sıkça değindiği Beyazıt Devlet Kütüphanesi’nde 7912 numarada kayıtlı yazmada geçen “Vefât-ı Yunus Emre, müddet-i

ömr 82, sene 720" kaydına göre vefatı h. 720, ömür müddeti ise 82 senedir.

Tarih, araştırmacıların çoğu tarafından onun ölüm tarihi olarak kabul edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre vefat tarihi ve ömrü belirlenen Yunus Emre'nin 638/1241 yılında doğmuş olması düşünülmektedir. Ne tice itibariyle denilebilir ki Yunus Emre, 1240-41 yılında doğmuş, 82 yıl ömür sürmüş ve 1320-21 yıllarında vefat etmiştir. Eserlerinden iyi bir eğitim aldığı ve medrese okuduğu anlaşılan Yunus Emre'nin, nereli olduğu ve kabrinin nerede olduğu hususu, üzerinde en çok durulan konuların başında gelmektedir. Türkiye'de Yunus Emre'ye izafe edilen onu aşkın kabir veya makam vardır. Bunlar *Afyon, Aksaray, Balıkesir, Bolu, Erzurum, Eskişehir, Isparta, İzmir, Karaman, Manisa, Niğde, Ordu, Sakarya ve Sivas* gibi illerde yer almaktadır. Yunus Emre'nin, bu iller içerisinde daha çok *Eskişehirli, Karamanlı veya Aksaraylı* olduğu hususu üzerinde durulmaktadır.

Menkıbevî Hayatı

Yunus Emre'nin hayat hikâyesi, menkıbelerden öğrendiğimiz kadarıyla görünürde Hacı Bektâş-i Velî (ö. 669/1271-?) dergâhına zahîre istemek için gitmeye karar vermesiyle başlar. Buna göre Yunus Emre'nin yaşadığı coğrafyada kıtlık olmuş, sular çekilmiş, ekinler kurumuştur. Açlık tehlikesinin günbegün daha fazla hissedilmeye başladığı bir ortamda o sıralar kapısını mahrumlara açtığını duyduğu Hacı Bektâş-i Velî dergâhına gitmeye karar vermiştir. Her ne kadar menkıbede görülen sürecin zâhir yanı bu şekilde olsa da bâtın yanı öyle olmasa gerektir. Ahali

cephesinde bir kuraklık ve buna bağlı bir açlık söz konusu iken Yunus cephesinde de bir açlık söz konusu olmalıdır. Ancak Yunus Emre'nin hayatının ilerleyen safhalarında da anlaşılabileceği üzere bu açlık, aşla giderilecek türden bir açlık olmayıp aşkla giderilebilir bir açlıktır.

Mevlânâ'ya atfen sıklıkla kullanılan bir sözde, kimi arayış ehlinin bu arayıştan haberdar olmadan yaşadığını ve bir davetçinin çağrısı sonucu bunu fark ettiğini anlayabiliriz. O, bahsi geçen sözünde "... Bu dünyada susamış kişilerin su aradıkları gibi su da susamışları arar." diyerek sanki Yunus Emre'ye kendi hakikatini bir başka vesileyle hatırlatmış olmaktadır. Bunun misalini, *Şems-i Tebrîzî'nin Mevlânâ'yı* bulmasında görebildiğimiz gibi başka sûfilerde de görmek mümkündür. Mesela Somuncu Baba namıyla tanınan *Şeyh Hamîd i Aksarâyî'nin, Hacı Bayrâm-ı Velî* olarak bilinecek olan Numan b. Ahmed'i (Müderriş Numan) daveti de bu neviden bir davet olup suyun, susayanı bulmasını örnekler niteliktedir.

Onunla ilgili *Velâyetnâme'de* geçen ilk menkıbeye göre *Yunus Emre*, suyun kendisini aradığından habersiz su bulmak ümidiyle *Hacı Bektâş-i Velî* dergâhına doğru yola düşmüştür. Yolda giderken "*Dostların kapısına eli boş gelmek değirmene buğdaysız gitmektir.*" düşüncesiyle olsa gerek öküz arabasına alıç yükler. Bir süre yolculuk yaptıktan sonra Karaöyük'e varır. Hünkâr'a, ekininden bir şey alamadığını, alıç getirdiğini ve bu alıçlar karşılığında buğday istediğini söyler. Hünkâr, dervişlerine alıçlarını yemelerini emreder.

Yunus Emre, birkaç gün sonra memleketine dönmek istediğini, bu nedenle

buğday isteğini söyler. Hacı Bektâş-ı Velî, dervişlerinden biri vasıtasıyla Yunus'a şöyle sordurur: "Buğday mı verelim, yoksa nefes mi?" Yunus: "Nefesi neyleyim, buğday isterim." der. Hacı Bektâş-ı Velî, dervişini tekrar gönderir.

"Alıcın her çekirdeği başına on nefes verelim." diye teklifte bulunur. Yunus: "Ehlîm, iyâlim var. Bana buğday gerek." der. Bunun üzerine Yunus'un arabasına buğday yüklerler. Zâhiren istediği zahîreyi alan Yunus, yola koyulur. Bir süre gittikten sonra o mahalde bulunan hamamın yanındaki yokuşu çıkarken "Nitekim ben? Velayet erine vardım, bana nasip sundu. Alıcımın her çekirdeği başına on nefes verdi. Kail olmadım. Ne olmayacak iş ettim! Gafil oldum. İmdi bu buğday bir niçe gün içinde tükenir, nefes ise ölünceye dek tükenmez... Ola ki, himmet ettikleri nasibi vereler." diye geri döner. Dergâha koşar. "Tamam. Kabul ediyorum teklifinizi, buğday yerine himmet istiyorum." der. Ancak Hacı Bektâş-ı Velî, o işin artık geçtiğini ve kilidini Tapduk Emre (ö. ?)'ye verdiğini, nasibini ondan alması gerektiğini, ayrıca selamını iletmesini bildirir.

Yunus Emre, aş aramak umuduyla gittiği Hacı Bektâş-ı Velî dergâhında kendisine teklif edilen nefesi reddetmiştir. Zâhirde istediğini almakla birlikte bâtında neyi kaybettiğini anlaması ise uzun sürmemiş, tekrar aş dilediği kapıya aşk dilemek üzere gitmiştir. Ancak bazı taleplerin hesap işi olmayıp nasip işi olduğu gerçeğiyle yüzleşmiş, kendisinin bâtın nasibinin Tapduk Emre adlı bir mürşide verildiğini öğrenmiştir. Bu yönüyle dileme kapısından eli boş dönmüş sayılmaz. Zira susadığı suyu, uzaklarda aradığı pınardan değil de hemen yanı başındaki pınardan içecektir.

Menkıbenin devamında anlatıldığına göre Yunus Emre, zaman kaybetmeden Tapduk Emre'ye varır. Hünkâr'ın selamını iletir ve olanı biteni anlatır. O da Hacı Bektâş-ı Velî'nin selamını alır. "Hoş kademler getirdin. Halin bize malum oldu. Hizmet et, emek ver, nasibini al." diyerek Yunus'u hoşça karşılar. Yunus Emre, orada dağdan odun çekmekle görevlendirilir. Kırk yıl sürecektir bu odun çekme vazifesi. *Lakin Tapduk Emre'nin dikkatinden kaçmayacak bir hal vardır*

odunlarda. Yunus'un getirdiği odunlar eğri değildir. Nerede dosdoğru odun varsa onları bulup getirir Yunus.

Menkıbe, Velâyetnâme'de bu kadarıyla anlatılmış. Ancak başka kaynaklarda bu menkıbenin devamı niteliğinde anlatılar söz konusu dur. Buna göre Yunus'un doğru odunları getirdiğini gören Tapduk Emre, dervişini çağırarak ona sorar: "*Yunus! Dağda hiç mi eğri odun yoktur? Hep doğru odunları getirirsin? Yunus, şeyhinin sorusuna hikmetli bir cevap verir: "Şeyhim bu kapıya odunun dahi eğrisi girmez."* Tapduk Emre'nin verdiği odun çekme görevine, bir bakıma nefis terbiyesi için tercih edilen bir usûl denebilir. Nitekim sâlikin sülûku için şeyhin çeşitli yöntemler kullandığı bilinmektedir. Bahçeyi en iyi tanıyanın bahçıvan olması gibi müridi en iyi tanıyan da şeyhtir. Kaldı ki bazı müridler şeyhleri tarafından daha ağır nefis terbiyesi yöntemiyle karşı karşıya kalmışlardır.

Örneğin Hacı Bayrâm-ı Velî, kendisine mürid olmak isteyen Eşrefoğlu Rûmî'yi hela temizlemekle görevlendirmiştir. Burada geçen ifadelerden odunun doğrusunu taşıyan Yunus Emre'nin zâhir yönüyle "doğru odun" kavramının bâtın yönünün farkına vardığı ve dinin hükümlerini ve tasavvufun hedeflerini yerine getirdiği sonucuna varılabilir. Nitekim İslam'ın temel prensiplerinden biri doğruluktur. Aynı şekilde tasavvufun gayesi de sâlik, nefsin elinden kurtararak sâlih bir insan yapmaktır.

Yunus Emre'nin, "Şeyhim bu kapıya odunun dahi eğrisi girmez." şeklindeki cevabı hem kendi benlik uyanıklığının farkını hem de dergâhın kendi nazarındaki kıymetini göstermesi bakımından kayda değerdir. O, ait olduğu yeri sanki bir mâbed gibi görmekte, zâhiren eğrilik taşıyan bir nesneden temsille bâtın eğriliklerinin yanlışlığını ifade etmektedir. Bir bakıma *Yunus Emre, "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol." ilâhî emrini hayatının her anına aksettirmiştir.*

Diğer yandan menkıbeden, Yunus Emre'nin tam bir teslimiyetle şeyhine bağlandığı, kendisine verilen vazifeyi itirazsız kabul ettiği ve yerine getirdiği görülür. Bu durumda Yunus Emre, şeyhine itaat etmekle dervişe yakışır bir tavır takınmıştır.

Dervişin nasıl olması gerektiğini belirten Halvetiyye'nin öne çıkan isimlerinden olan **Şeyh Ahî Mîrem el Halvetî**, dervişin dünya işlerine gönül vermemesi, mürşidini iyi seçmesi ve seçtiği mürşide sadakatle bağlanması gerektiğini belirtmiştir. Başlangıçtaki menkıbede geçtiği gibi her ne kadar Yunus Emre şeyhini seçmese de ona sadakatle bağlanma konusunda bir müride yakışır şekilde davranmıştır. Velâyetnâme'de Yunus Emre'nin doğru odun getirme sebebine değinilmeksizin bir sohbet meclisine geçilir. Buna göre Yunus Emre, Tapduk Emre dergâhında kırk yıl hizmet etmiştir. Günün birinde Tapduk Emre'ye bir neşe gelir ve o, bu neşeyle hâllenir. Mecliste Yunus-ı Gûyende adında başka bir derviş vardır ve bu derviş şairdir.

Tapduk Emre, Gûyende'den şiir söylemesini ister. Ancak o mırın kırın eder. Tapduk Emre, yeniden "Sohbet et, şevkimiz vardır, işitelim." dese de Gûyende, yine söylemez. Bunun üzerine Tapduk Emre, diğer Yunus'a döner ve "Hünkâr'ın nefesi yerine geldi. Vakti tamam oldu. O hazinenin kilidini açtık. Nasibini verdik. Hadi söyle." der. O sırada Yunus Emre'nin gözünden perde kalktı ve söylemeye başladı. Söylediği nefesler büyük divan oldu. Yunus Emre, kırk yıllık hizmeti ve bu hizmet sırasında yara olan omuzlarını kimseye belli etmemesi karşılığında kendisine vadedilen hazinenin kilidi açılmıştır.

Burada nazar-ı dikkate alınması gereken bazı önemli hususlar vardır: İlki Yunus Emre'nin neredeyse bir ömür sayılabilecek bir süre boyunca hizmet etmesi, ikincisi bir dervişin seyrü sülûkunun tamam olması için gereken süre, üçüncüsü ise Hacı Bektâş-i Velî'nin nefesinin hak olması. Yunus Emre sabırla mücadele etmiş, bu sabrı ve mücadelesi neticesinde kendisine bir yol açılmıştır. O da bu fırsatı değerlendirmiş ve kendisinden istenileni eksiksiz yerine getirmiştir. Kırk yıllık sürenin bir başka özelliği dervişin kemâle ermesi için düşünülen ve bir bakıma yeterlilik süresi olarak kabul edilen zaman dilimi olmasıdır. Nitekim bu süreyi tamamlamadan seyrüsülûk yapan sâliklerin, henüz olgunlaşmadığı ve bir bakıma "sülûk yetimi" olacağı değerlendirilmiştir.

Burada son olarak değinilecek husus, Hacı Bektâş-i Velî'nin yıllar önce söylediklerinin çıkması, bir anlamda kerametinin zâhir olmasıdır. Görüldüğü gibi Yunus Emre, dergâhta kendinden istenileni yapmakla hem dervişliğini kemâle erdirmiş hem de şeyhinin sevgisini kazanmıştır. Ancak bu durum dergâhtaki diğer dervişlerin hasedine neden olmuştur. Şeyhin, Yunus'a olan ilgisini çekemeyen bazı dervişler, Yunus Emre'nin bunca zahmete, şey hin kızına olan sevdası nedeniyle katlandığını iddia ederler. Bu durumdan haberdar olan Tapduk Emre, dervişlerinin yanında Yunus Emre'ye dergâha neden eğri odun getirmediğini sorar. O da yukarıda geçen ifadeyle cevap verir. Sonra da Tapduk Emre, diğer dervişlerin yalancı durumuna düşüp utanmamaları için kızını Yunus Emre ile evlendirmiştir.

Anlaşıldığı kadarıyla Yunus Emre'nin dergâhta bir karşılığı vardır. Şeyhi tarafından sevilmiş, hatta onun kızına eş olabilmıştır. Sohbet meclislerinde şiirler söylemiş, dervişleri cûşa getirmiştir. Bununla birlikte Yunus Emre'nin kalbinde bir de tatminsizlik vardır. Bu tatminsizlik, sülûkunu tamamlayamadığı düşüncesinin verdiği bir durumdur. Tatçı'nın naklettiği ve Vâkıât-ı Üftade'de yer alan rivayete göre Yunus Emre, otuz yıl hizmet etmesine rağmen kendisine bâtin âleminde bir kapı açılmaz. Bunun üzerine dergâhtan ayrılıp kendini tabiata atar.

Bir gün bir mağarada yedi ere rastlar. Onlarla yoldaş olur. Her gece onlardan biri dua eder, duasının bereketiyle bir sofraya yemek gelir. Sıra Yunus'a gelince o da dua eder. Duasında: "Ya rabbi benim yüzümü kara çıkarma. Onlar kimin hürmetine dua ediyorsa onun hürmetine beni utandırma." der. Yunus'un duası üzerine iki sofraya yemek gelir.

Diğer dervişler hayran olur ve Yunus'a, kimin hürmetine dua ettiğini sorarlar. Yunus: "Önce siz söyleyin." diyerek sözü onlara bırakır. Onlar: "Biz Tapduk Emre'nin dergâhında otuz sene hizmet eden erin hürmetine dua ederiz." derler.

Yunus, bunu duyunca hemen geri döner, doğruca Ana Bacı'ya sığınarak "Aman beni bağışlat." diye pişmanlık gösterir. Ana Bacı,

karşısında pişmanlıkla yanan Yunus’a: “Şeyhin sabah namazına abdest almak için çıkar. Kapı eşiğine yat. Üstüne basınca bu kim diye sorar. “Ben Yunus.” dersin. “Hangi Yunus?” diye sorarsa bil ki gönlünden çıkmışsın. “Bizim Yunus mu?” derse ayaklarına kapan, kendini bağışlat.

Yunus Emre sabaha yakın bir vakitte Ana Bacı’nın dediğini yapar ve eşiğe yatar. Ab dest için dışarı şeyhin ayağı Yunus’a çarpınca “Kim o?” diye sorar. Yunus: “Ben Yunus.” der. Şeyhi Tapduk Emre: **“Bizim Yunus mu?”** diyerek Yunus Emre’yi gönlünden çıkarmadığını gösterir. Menkıbeye göre Yunus Emre, her ne kadar dergâhta bazı makamlara gelmiş olsa da içindeki bazı soruların cevabını bulamamıştır. Şurası bir gerçek ki bu durum sadece Yunus Emre’ye has olmayıp tasavvuf çevrelerinde sıklıkla rastlanan bir durumdur.

Benzer bir olayı Hacı Bayrâm-ı Velî yanında on bir yıl hizmet eden Eşrefoğlu Rûmî’de ve Halvetiyye Tarikatı’nın önemli isimlerinden olan Pîr İlyas Amasyavî’de, Cemâl Halvetî ve sair sûfilerde görmek mümkündür. Yunus Emre, cevabını bulamadığı sorular için yolculuğa çıkmıştır. Nitekim onun hayatında üç türlü yolculuğu vardır. İlki, Lâmekân’a gidişleri ki kendinden ve nefsinden kaçıp Allah’a yaklaşmak için yaptığı manevî yolcudur. İkincisi, Teferrüçlerdir ki tabiatla, zikirle, müşahede ile baş başa kalıp tefek küre dayalı bir yolculuktur. Üçüncüsü ise irşad faaliyetleridir ki o da daha çok ermişlik döneminden sonra yaptığı zâhirî yolculuklarıdır.

Anlaşıldığı kadarıyla Yunus Emre’nin dergâhtan ayrılışı ilk ve ikinci yolculuk türünü bir arada barındırmaktadır. Nitekim o, zâhir emekleri karşılığında kendisinde bir bâtın kapısının açılmadığını düşünüp zâhiren dergâhtan kaçmakla esasında kendinden ve nefsinden kaçmaktadır. Çünkü onun arzu ettiği kapıların açılmasının önündeki engel, menkıbelerden anlaşıldığı kadarıyla, Tapduk Emre dergâhında kendisine “bir nasibin olmadığı” düşüncesi ve yolculuklarından anlaşıldığı kadarıyla da “nefsiyle olan savaşının henüz bitmediği”dir.

Tasavvuf eğitiminde seyahatin önemli bir yeri vardır. Bazı dervişlerin gurbete çıkarak yolculuk etmek suretiyle seyrüsülûklarını ikmal ettikleri bilinen bir husustur. Nitekim yolculuk yapan bir sâlikin elde edeceği bazı kazanımlar vardır. Bunlar: Sâlik, sefer sayesinde yeni bilgiler öğrenir. Kendisine şeyh ve ihvan bulur. Alışkanlıklarından ve hoşuna giden şeylerden uzak kalarak nefsinin terbiye eder. Nefsinin ince hile ve tuzaklarını ortaya çıkararak onunla mücadele eder. Eskinin ibretlik eser ve kalıntılarını mü şahede eder. Unutulmayı ve gözden uzak kalmayı tercih etmek suretiyle halkın göstereceği hüsn-i kabule olan tutkuyu kalbinden söker atar.

Yunus Emre de bir rivayete göre şeyhinin emriyle kırk yıl seyahat etmiş, böylece sülûkunu tamamlamıştır. Yunus Emre, dergâhı terk ederek yaptığı yolculuklar sırasında kendi gerçeğiyle yüzleşir. Bunun yanında o, yolda karşılaştığı dervişlerden, dervişlerin kendisini tanımadığı halde onun duaların kabulüne vesile olabilecek kadar makam sahibi bir er olduğunu öğrenir. Böylece zaman kaybetmeden şeyhine dönerek af diler. Şeyhinin yanında bir süre daha hizmette bulunan Yunus Emre, artık kâmil bir mü rşid olarak irşad faaliyetlerinde bulunmak üzere yeniden yollara düşer. Ancak bu sefer kaçmaz. Üç tür yolculuğun dan üçüncüsü olan “irşad için yollara düşme” yolculuğunu gerçekleştirir.

Sonuç

Yunus Emre, tarihî bir şahsiyet olmanın yanında daha çok sûfî yönüyle temâyüz etmiştir. Şeyhinin dergâhında yıllarca hizmet ettikten sonra manevî olgunluğa ermiştir. Böylece, Hacı Bektâş-i Velî dergâhından zahîre almak maksadıyla çıktığı zâhir yolculuğu, Tapduk Emre dergâhında bir bâtın yolculuğuna dönüşerek insan-ı kâmil mertebesine erişmiştir. Onun hayatı kayıtlardan çok, menkıbelerle örülü olmakla birlikte o, Anadolu insanı tarafından daha çok bu menkıbeler vesilesiyle tanınmış ve sevilmiştir. Yunus Emre, ömrü boyunca hakikat peşinde koşmuş ve nihayetinde aradığını bulmuş bir zattır. Yunus Emre’nin meselesi Allah’tan başka her şeyi terk etmektir. Bu nedenle o, dünyanın zahîre görünümlü zâhir varlığını terk etmiş, ayrıca kendinde bir makam

olarak görebileceği “bilmek iddiasından” bile kurtulmuştur. Dünya varının ağırlığından kurtulmak kaydıyla kendisini üç türlü yolculuğa hazır hale getirmiş, böylece bedeniyle ilden ile; nefesiyle dilden dile; sevgisiyle gönülden gönüle varmıştır.

KAYNAKÇA:

ALTINOK, Baki Yaşa; “Hacı Bektaş Velî Hakkında Yazılmış Bir Menâkıbnâme ve Bu Menâkıbnâmede Belirtilen Anadolu’daki Alevî Ocakları”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, Ed.: Alemdar Yalçın- Gıyasettin Aytaş, Güz 2003, Sayı 27, ss. 177-194.

AVŞAR, Ziya; Yunus Emre Risâletü’n-Nushiye Nasihatler Kitabı, Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı, Eskişehir, 2013.

BAKIRCIOĞLU, Ziya; Yunus Emre Divânı, Ötüken Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2003.

BAYRAMOĞLU, Fuat; Hacı Bayramı Velî Yaşamı Soyu Vakfı, Cilt I, 2. Baskı, Türk tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989.

BOZ, Erdoğan; Yunus Emre Risâletü’n-Nushiyye, Gazi Kitabevi, Ankara, 2012.

BURSEVÎ, Abdullah Veliyyuddin; Menâkıb-ı Eşrefzâde, Haz.: Abdullah Uçman, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2009.

CÂMÎ, Molla; Nefahâtü’l-Üns Min Hadarâti’l-Kuds, Tercüme ve Şerh: Mahmud Lâmiî Çelebi, Sad.: Abdulkadir Çiçek, Huzur Yayınevi, İstanbul, 2016.

CUNBUR, Müjgân - Zeliha Bağır; Anadolu’nun Sahipleri, Berikan Yayınevi, Ankara, 2015.

ÇATAK, Adem; “Mevlânâ Celâleddîn Rûmî’nin Mesnevî Adlı Eserinde Su Metaforu”, Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2015/4, c. 4, S. 7, (ss. 35-65)

DEMİRCİ, Mehmet; Yunus’ta Hak ve Halk Sevgisi, H Yayınları, İstanbul, 2008.

DEVELİ, Hayati; Yunus Emre Divanından Seçmeler, Kesit Yayınları, İstanbul, 2011.

DİLBAZ, Dindar vd.; Yunus Emre, 4. Baskı, Karaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Karaman, 2009.

ERÜNSAL, İsmail Erol; Osmanlı Kültür Tarihinin Bilinmeyenleri, Timaş Yayınları, İstanbul, 2014.

GAZÂLÎ, İmam; İhyâ’ul-Ülûmid-dîn, Terc.: Ahmet Serdaroğlu, c. 3, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1989.

GÖLPINARLI, Abdülbâki; Vilâyet-Nâme Menâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektaş-ı Velî, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 1995.

HALVETÎ, İbrahim Hâs; Tezkiretü’l-Hâs (Erenler Kitabı), Haz.: Mustafa Tatçı vd., H Yayınları, İstanbul, 2017.

HIZLI, Mefail “Somuncu Baba”, Uludağ Üniv. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Y. 1987, S. 2, c. 2, ss. 263 271.

HİLMÎ, Hocazâde Ahmed; Evliyâ’nın Yolunda (İstanbul Evliyâları), Gerger Yayınları, İstanbul, 2016.

HULVÎ, Mahmud Cemaleddin; Lemezât-ı Hulviyye ez-Lemeât-ı Ulviyye, 2. Baskı, Haz.: Mehmet Serhan Tayşi, Semerkant Yayınları, İstanbul, 2013.

KABAKLI, Ahmet; Yunus Emre, 12. Baskı, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2012.

KÖPRÜLÜ, Fuad; Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, 10. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007.

MEVLÂNÂ, Celâleddîn-i Rûmî; Mesnevî-i Ma’nevî, Çev.: Derya Örs-Hicabi Kırilangıç, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2015.

OCAK, Ahmet Yaşar; Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Evliyâ Menâkıbnâmeleri, 5. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2016.

ÖNGÖREN, Reşat; “Şeyh”, DİA, c. 39, TDV Yayınları, İstanbul, 2010, ss. 50-52.

ÖZÇELİK, Mustafa; Yunus Emre Menkıbeleri, Büyüyen Ay Yayınları, İstanbul, 2016.

SÜHREVERDÎ, Ebû Hafs Şihâbüddîn Ömer; Avârifü’l-Maârif, (Tasavvufun Esasları), Haz.: Hasan Kamal Yılmaz, İrfan Gündüz, Vefa Yayıncılık, İstanbul, 1990.

TAŞ, Bünyamin; “Karaöyük’e Taze Alıç Nereden Gelir?”, ed.: Orhan Kemâl Tavukçu, Yunus Emre Kitabı, İçinde, Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2017.

TASKÖPRÜLÜZÂDE, İsmâuddîn Ebu’l- Hayr Ahmed Efendi; Osmanlı Bilginleri (eş- Şakâiku’n Nu’mâniyye fî ulemâi’d- Devleti’l- Osmâniyye), Çev.: Muharrem Tan, İz Yayıncılık, İstanbul, 2007.

TATÇI, Mustafa; Yunus Emre Divân Risâletü’n-Nushiyye, H Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2001.

_____; Yunus Emre Divan Risâletü’n-Nushiyye, 2. Baskı, H Yayınları, İstanbul, 2011.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri; Yunus Emre Divanı, 2. Baskı, BKY Yayınları, İstanbul, 2009.

TOPAL, Nevzat; “Yunus Emre’nin Aksaray’daki Mezarı Üzerine Düşünceler”, ed.: Orhan Kemâl Tavukçu, Yunus Emre Kitabı, İçinde, Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2017, ss. 55-81.

ULU, Mahmut; Aşka Ağlayan Derviş Yunus Emre, 27. Baskı, Manolya Yayınları, Konya, 2020.

_____; Şeyh Hamîd-i Velî Somuncu Baba Hayatı ve Eserleri, 40. Baskı, Manolya Yayınları, Konya, 2020.

ULUDAĞ, Süleyman; “Nefis”, DİA, c. 32, TDV Yayınları, İstanbul, 2006, ss. 526-529.

YAĞMUR, Selim; Yunus Emre Divanı, 7. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2012.